

آثار باستانی و ارزش های تاریخی

کهن‌ترین تعزیه نامه ایرانی

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۴ اردیبهشت ۱۳۹۱ | دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

«یادگار زیران کهن‌ترین تعزیه‌نامه ایرانی است که به ما رسیده است. بخشی از این نمایشنامه گفتگوی بازیگران و به سخن دیگر آنچه شنیدنی است و بخشی دیگر، یعنی شرح کارهای آنان که باید به نمایش گذارده شود (آنچه دیدنی است) به نثر. یادگار زیران حماسه و یلنامه غم انگیزی است که از روزگار ساسانیان بجا مانده و بر پایه نوشته‌ای کهن و اصیل از روزگار پارتیان است. بنابر این ریشه‌های تاریخی نمایش سنتی سوگناک که امروزه به ما رسیده در پیش از اسلام وجود داشته‌است. با گذشت زمان و دگرگونی‌هایی که از سوی نوحه‌سرایان و ش

«یادگار زیربان کهن‌ترین تعزیه‌نامه ایرانی است که به ما رسیده است. بخشی از این نمایشنامه گفتگوی بازیگران و به سخن دیگر آنچه شنیدنی است و بخشی دیگر، یعنی شرح کارهای آنان که باید به نمایش گذارده شود (آنچه دیدنی است) به نثر.

یادگار زیربان حماسه و یلنامه غم‌انگیزی است که از روزگار ساسانیان بجا مانده و بر پایه نوشته‌ای کهن و اصیل از روزگار پارتیان است. بنابر این ریشه‌های تاریخی نمایش سنتی سوگناک که امروزه به ما رسیده در پیش از اسلام وجود داشته‌است. با گذشت زمان و دگرگونی‌هایی که از سوی نوحه‌سرایان و شبیه‌سازان هر عصر در نمایش، شبیه‌خوانی پدید آمده و با رویداد تاریخی و آیینی عاشورا، این گونه نمایش در روزگار صفوی به اوج خود رسیده‌است. یعنی سیر و پویه تکاملی شبیه‌خوانی از سوگواری‌هایی که بر سیاوش و پهلوان-نامه یادگار زیربان می‌شده، آغاز شده و با کشته شدن امام حسین (از پیشوایان شیعه‌ها) و رویداد عاشورا ادامه یافته‌است. داستان زیر قهرمان یادگار زیربان همانندی شگرفی دارد با داستان عباس برادر امام حسین در دشت کربلا. این کتاب یکی از منابع و آبخورهای شاهنامه فردوسی بوده‌است.

ملک الشعرای بهار و صادق هدایت نیز در زمینه برگردان این متن به فارسی امروزی کار کرده‌اند.

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «کهن‌ترین تعزیه‌نامه ایرانی»، پارسیان دژ، ۱۳۹۱.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وب‌سایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1089/pdf/کهن-ترین-تعزیه-نامه-ایرانی.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۹ اردیبهشت ۱۴۰۰